

Müasir iqtisadi sistemdə sahibkarlıq, özəl sektor hər bir dövlətin sosial-iqtisadi inkişafının əsas dayaqlarındandır. Bu fəaliyyət növləri içərisində sadəliyi, çevikliyi və geniş fəaliyyət imkanları ilə seçilən fərdi sahibkarlıq xüsusi yer tutur.

Fərdi sahibkar hüquqi şəxs yaratmadan qısa müddət ərzində fəaliyyətə başlaya bilir ki, bu da bürokratik maneoləri minimuma endirir, sahibkara öz ideyalarını sərbəst həyata keçirmək, gəlir əldə etmək və bazarda mövqeyini formallaşdırmaq imkanı verir. O, istədiyi sahədə işləyə, imkanlarını sərbəst idarə edə və lazımlı gəldikdə öz adından müqavilələr bağlaya bilir. Bu sahibkarlıq növü xüsusən kiçik və orta biznes üçün əlverişlidir. Çünkü çevikdir və cəmiyyətin gündəlik ehtiyaclarını tez bir zamanda qarşılıyor. Fərdi sahibkarlar bazar şəraitinə tez uyğunlaşa bilir, yeni trendlərə və müştəri tələblərinə sürelə reaksiya verirlər. Onların fəaliyyət sahələri genişdir, kiçik ticarətdən tutmuş xidmət sahələrinə, kənd təsərrüfatından sənətkarlıqla qədər müxtəlif istiqamətlərdə işləyə bilirlər. Bu da cəmiyyətin hər təbəqəsindən olan insanların ehtiyaclarını ödəməyə qapı açır.

Azərbaycanda fərdi sahibkar olmaq üçün mürkkəb proseslərə ehtiyac yoxdur - bu, onun birinci üstünlüyüdür. İkinci üstünlüyü sərbəst qərarvermə imkanlarının olmasıdır. Çünkü bu fəaliyyət növünün qeydiyyat və idarəetmə prosesi sadədir və az vaxt teləb edir. Fərdi sahibkar fəaliyyətini sərbəst şəkildə planlaşdırır, golirlərini və xərclərini özü idarə edə bilir ki, bu da bazara daha tez uyğunlaşmağa şərait yaradır. Üçüncü mühüm üstünlük aşağı vergi yükündür. Azərbaycanda sadələşdirilmiş vergi sistemi çörçivəsində fəaliyyət göstərən fərdi sahibkarlar digər sahibkarlıq subyektlərinə nisbətən daha az vergi ödəyirlər.

“Öz əlim, öz başım”

Daha çox regionlarda inkişaf edən fərdi sahibkarlığın iqtisadiyyatda rolu və perspektivləri genişdir

Bu qədər üstünlük'lərə malik olan fərdi sahibkarlığın ölkəmizdə nə qədət geniş yayıldığına göstərən statistik rəqəmlərə müraciət edək:

Dövlət Vergi Xidmətinin məlumatına görə, 2025-ci il iyulun 1-nə kimi hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olmaq üçün qeydiyyatdan keçmiş fərdi sahibkarların sayı 1 milyon 416 mini ölüb. Bu rəqəm ölkədə fərdi sahibkarlığı marağın artlığına dəlalət edir. Belə yüksək göstərici həm də insanların öz işini qurmağa, fərdi şəkildə qazanc əldə etməyə və təşəbbüskar fəaliyyətə meyilli olduqlarını göstərir. Bu artım eyni zamanda dövlətin sahibkarlıq fəaliyyətinin sadələşdirilməsi, vergi yükünün azaldılması və elektron qeydiyyat sistemlərinin tətbiqi kimi islahatlarının real nəticəsidir.

Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, hər dörd fərdi sahibkardan üçü “Kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı və balıqlılıq”, “Ticarət; nəqliyyat vasitələrinin təmiri”, “Nəqliyyat və anbar təsərrüfatı” və “Digər sahələrdə xidmətlərin göstərilməsi” sahələri üzrə qeydiyyatdan keçib. Sahibkarlıqla məşğul olmaq niyyətində olan fərdi sahibkarların əsas hissəsi Bakıda (26,2 faiz), Lənkəran-Astara (10,3 faiz), Qazax-Tovuz (7,9 faiz) və Mərkəzi Aran (7,2 faiz) iqtisadi rayonlarında qeydiyyata alınıb. Fərdi sahibkarların 76,5 faizini kişilər, 23,5 faizini qadınlar təşkil edib.

Elə buradaca əlavə edək ki, son illər Azərbaycanda qadınların da fərdi sahibkarlıq sahəsində fəallığı artmadadır. Xüsusən fərdi sahibkarlıqlarda xanımların iştirakı sosial-iqtisadi inki-

şafa mühüm töhfə verir. Xanım sahibkarlar əsasən xidmət, təhsil, qida, turizm, gözəllik və əl işləri kimi sahələrdə uğurlu nəticələr əldə edirlər. Onların fərdi şəkildə iqtisadi təşəbbüsler göstərməsi təkcə ailə bütçəsinə təsir etmir, həm də qadınların cəmiyyətdəki iqtisadi rolunu gücləndirir. Dövlət və qeyri-hökumət təşkilatları tərəfindən qadın sahibkarlara yönəlik təlim proqramları, mikromaliyyə dəstəyi və mentorluq təşəbbüsleri onların biznes fəaliyyətini genişləndirməyə şərait yaradır.